



Signposts – Signaleringen

Berg, Willem van den, *Het korte, bewogen leven van Willem Gabriel Vervloet (1807-1847)*, *Haags uitgeven. Een drieluiik* (Hilversum: Uitgeverij Verloren, 2016, 166 pp., ISBN 978 90 8704 605 7).

Het leven van de gewiekste, maar in vergetelheid geraakte Haagse uitgever Willem Gabriël Vervloet wordt in dit boek uit de doeken gedaan. Vervloet was een succesvol uitgever in de eerste helft van de negentiende eeuw. Zijn successen sloegen echter om in een dramatisch verval, waarin grootschalige fraude uiteindelijk leidde tot een langdurige gevangenschap. Dit beknopte boekje geeft in drie delen een gedetailleerde beschrijving van de opkomst en ondergang van de in zijn tijd beruchte oplichter. Het boek is rijk geïllustreerd.

Bergeijk, Herman van, *Jan Duiker, bouwkundig ingenieur (1890-1935). Van warm naar koud* (Nijmegen: Vantilt, 2016, 318 pp., ISBN 978 94 6004 242 3).

Een biografie over de beroemde architect Jan Duiker, een van de vertegenwoordigers van 'De Nieuwe Zakelijkheid'. Centraal staat zijn ontwikkeling als architect en de vraag hoe hij na een fase waarin hij vooral in baksteen bouwt ('warm') voor het moderne beton ('koud') kiest. Rijk geïllustreerd in zowel kleur als zwart-wit.

Berkel, Klaas van, Poel, Stefan van der (eds.), *Nieuw licht op Leo Polak (1880-1941). Filosoof van het vrije denken* (Hilversum: Uitgeverij Verloren, 2016, 239 pp., ISBN 978 90 8704 603 3).

In deze bundel wordt het dagboek van de Nederlandse filosoof Leo Polak (1880-1941) besproken. In acht hoofdstukken laten verschillende auteurs aan de hand van het dagboek hun licht schijnen op de figuur Polak. Hierbij komt niet alleen zijn gedachtegoed aan bod, maar ook zijn persoonlijke leven, waaronder zijn gezinsleven en zijn voorliefde voor boeken. Er is een beknopte inleiding van Klaas van Berkel en Stefan van der Poel.

de France, Olivier, *Lilian en de koning. De biografie van Lilian Baels* (Houten: Lannoo, 2016, 356 pp., ISBN 978 28 7386 941 0).

Nieuwe biografie over Lilian Baels, de beruchte tweede vrouw van Koning Leopold III. Op basis van een breed scala aan bekende en minder- bekende bronnen geeft Olivier de France nieuw inzicht op het leven van Baels weten. Door middel van persoonlijke archieven van de prinses en haar familie (waaronder persoonlijke notities en brieven), alsmede getuigenissen van personen die voor het eerst bereid waren hun kennis en ervaringen te delen, laat De France de lezer kennis maken met onontdekte kanten

van een verhaal dat in België lange tijd de gemoederen bezighield. Geïllustreerd met prachtige foto's die een mooi inblik bieden in het dagelijks leven van Lilian en Leopold.

Ensel, Remco (ed.), *Sjacheren met stereotypen. Essays over "de Jood" als sjabloon* (Menasseh ben Israel Instituut Studies, no. XII; Amsterdam: Menasseh ben Israel Instituut, 2016, 116 pp., ISBN 978 90 822655 5 2).

Deze bundel verscheen ter gelegenheid van het afscheid van Evelien Gans als Bijzonder Hoogleraar aan de UvA. In achttien beknopte essays van diverse aard, buigen verschillende van haar collega's zich over de vraag hoe 'de Jood' door de eeuwen heen verbeeld is door zowel Joden als niet-Joden. Ondanks de geografische en chronologische diversiteit is het een uiterst leesbaar boekwerkje, onder meer doordat de auteurs vaak direct op Gans' gedachtegoed reageren. De inleiding zorgt voor een bredere inkadering en ieder essay bevat een korte literatuurlijst.

Fenoulhet, Jane, Quist, Gerdi, Tiedau, Ulrich (eds.), *Discord & Consensus in the Low Countries, 1700-2000* (Global Dutch: Studies in Low Countries Culture and History; Londen: UCL Press, 2016, 225 pp., ISBN 978 1 910634 30 1).

Deze bundel, uitgegeven in de serie Global Dutch: Studies in Low Countries Culture and History, draait om het spanningsveld tussen consensus en onenigheid, twee fenomenen die volgens de redacteuren een bijzonder grote rol speelden in de geschiedenis van de Lage Landen. We moeten, zo stellen zij, de geschiedenis van de Nederlanden niet simpelweg zien als de geschiedenis van het poldermodel. In een tiental hoofdstukken geschreven door auteurs met verschillende expertises wordt de thematiek 'harmonie en conflict' onder de loep gelegd. Hoewel het aantal zeer aardige stukken oplevert over casussen die uiteenlopen van achttiende-eeuwse literatuur (Leemans & Johannes) tot naoorlogse welzijnsvraagstukken in het grensgebied (Molema), is het voor de lezer lastiger te destilleren wat de gezamenlijke lessen zijn die we uit deze individuele gevallen kunnen trekken. De inleiding helpt ons daarin helaas nauwelijks op weg.

Hellema, Duco, Scott-Smith, Giles (eds.), *De Amerikaanse ambassade in Den Haag. Een blik achter de schermen van de Amerikaans-Nederlandse betrekkingen* (Amsterdam: Boom, 2016, 231 pp., ISBN 978 90 8953 939 7).

Wie altijd al heeft willen weten wat er zich achter die markante betonnen gevel op het Lange Voorhout in Den Haag afspeelt moet dit boek er even bij pakken. Deze bundel over de Amerikaanse Ambassade in Den Haag geeft een (historische) blik achter de schermen. Aan de orde komen onder andere grote politieke kwesties, zoals de Vietnam- en de Irakoorlog, maar ook meer alledaagse zaken zoals de behuizing en de latere verhuizing naar Wassenaar.

Johannes, Gert-Jan, *Boom Uitgevers 175 jaar* (Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 2016, 290 pp., ISBN 978 90 58 75588 9).

Een prachtig uitgegeven (hoe kan het ook anders?) boek over de geschiedenis van de uitgeverij Boom. Omdat Boom een familiebedrijf is, en dit boek is uitgebracht in het kader van het 175-jarig bestaan, is het boek een mengelmooi van een familie- en een uitgeverijgeschiedenis. Meer persoonlijke anekdotes en familieherinneringen worden afgewisseld met beschouwingen over bedrijfsstrategieën. Dat maakt het boek bovenal een mooi gedenkboek; voor de specialist is het wellicht minder interessant.

Moolenbroek, Jaap van, *Nederlandse kruisvaarders naar Damiate aan de Nijl. Acht eeuwen geschiedenis en fantasie in woord en beeld* (Hilversum: Verloren, 2016, 400 pp., 978 ISBN 90 8704 606 4).

Mooi uitgegeven boek met prachtige illustraties over de Nederlandse kruisvaarders die in 1217 naar de stad Damiate in Egypte vertrokken. Deze studie beschrijft niet alleen de geschiedenis van deze tocht maar ook de geschiedenis van de overlevering van de Damiate-gangers, waarin de stad Haarlem een cruciale rol speelt.

Pollmann, Tessel, *Liever kleine baas dan grote knecht. De Nederlandse middenstand 1920-1970* (Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 2016, 256 pp., ISBN 978 90 8953 706 5).

Dit boek gaat over de Nederlandse middenstand in het midden van de twintigste eeuw. Op toegankelijke wijze wordt het reilen en zeilen van deze kleine zelfstandigen beschreven: we lezen over kruideniers, slaggers, en bakkers maar ook over kerstboomverkopers en ambulante handelaren; over de rol van vrouwen en kinderen in het bedrijf; en over de combinatie van loonarbeid en ondernemerschap binnen een gezin. Het boek is duidelijk bedoeld voor een algemeen lezerspubliek, voor wie het ontbreken van voetnoten en een uitgebreide bronnenlijst niet zo problematisch zal zijn.

Schoen, Peter, *Tussen hamer en aambeeld. Edelsmeden in Friesland tijdens de Gouden eeuw* (Dissertatie Universiteit Leiden, 2016; Hilversum: Uitgeverij Verloren, 2016, 496 pp., ISBN 978 90 8704 599 9).

Een kloek boekwerk over de edelsmederij in Friesland ten tijde van de Gouden Eeuw, oorspronkelijk geschreven als een proefschrift aan de Universiteit van Leiden. Deze zeer gedetailleerde studie sluit aan bij andere recente studies over ambachten in Nederlandse steden buiten Holland zoals die over Utrecht, Zeeland en Limburg. Achtereenvolgens worden de wetgeving, gilden en handelsnetwerken besproken. Schoen sluit af met gedetailleerde casestudy naar edelsmeden in Bolsward. Bij dit laatste deel hoort ook een reeks biografische schetsen waarin niet alleen de levens van edelsmeden worden gereconstrueerd maar ook (waar mogelijk) zilverwerk aan hen wordt toegewezen.

Sengers, Erik, *Roomsche socioloog - sociale bisschop. Joannes Aengenent als ideoloog en bestuurder van de katholieke sociale beweging 1873-1935* (Dissertatie Universiteit Tilburg & Tilburg School of Catholic Theology 2016; Hilversum: Verloren, 2016, 290 pp., ISBN 978 90 8704 574 6).

Biografie van Joannes Aengenent (1873-1935), de bisschop die eveneens hoogleraar sociologie en publicist was. De biografie is vrij traditioneel van opzet met een chronologische aanpak die begint met zijn jeugd en eindigt met zijn dood. Dit wordt aangevuld met een hoofdstuk genaamd Evaluatie waarin de auteur 'de rode draad' in het leven van Aengenent beschrijft. Rijk geïllustreerd. Tevens verschenen als proefschrift aan de Universiteit van Tilburg.

Tritsmans, Bart, *'Bomen zijn waardevolle bijkomstigheden'. Stedelijk groen in Antwerpen 1859-1973* (Leuven: Leuven University Press, 2016, 261 pp., ISBN 978 94 6270 082 6).

Welke rol speelt groen in de leefbaarheid van de historische stad? Deze vraag tracht Bart Tritsmans te beantwoorden door te kijken naar het Antwerpen van de negentiende en twintigste eeuw. Aan de hand van drie perioden (1859-1906; 1906-1945; 1945-1973) analyseert hij hoe er gedacht werd over stedelijk groen en hoe deze ideeën achtereenvolgens geïmplementeerd en geleefd werden. Zeer welkom zijn de vele illustraties, waarvan sommigen in prachtige kleuren. De fantastische foto op de voorzijde waarin keurig-geklede mannen in bomen zitten om wat op te vangen van de interland België-Nederland (1913) illustreren in ieder geval één manier waarop stedelijk groen de leefbaarheid beïnvloedde.

Verstraten, Peter, *Humour and Irony in Dutch Post-War Fiction Film* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2016, 410 pp., ISBN 978 90 8964 943 0).

Een boek dat films als *Flodder*, *Spetters* en *Borgman* naast elkaar legt en de vraag stelt hoe humor zich in de naoorlogse Nederlandse film manifesteert. Het maakt hierbij gebruik van de laatste wetenschappelijke inzichten op het vlak van ironie en humor. Films worden gecategoriseerd naar type en individueel geanalyseerd met hier en daar verwijzingen naar soortgelijke films. Bevat een katern met kleurenilustraties en een filmografie van naoorlogse Nederlandse films waarin humor een grote rol speelt.